

MEMÒRIA ■ LA IMMENSA MAJORIA D'ENTERRAMENTS CORRESPONEN A SOLDATS REPUBLICANS MORTS DURANT LA BATALLA DE L'EBRE

La Generalitat catalogarà el 2016 les desenes de fosses del front de l'Ebre

Governació encarregarà un estudi exhaustiu per confirmar, localitzar i documentar els indrets que s'afegiran al mapa català de fosses

A. CARALT

La Subdirecció General de Memòria, Pau i Drets Humans del Departament de Governació catalogarà «de manera sistemàtica» al llarg de 2016 les fosses comunes identificades i les de les quals se'n tenen indicis al front de l'Ebre, especialment a la Terra Alta i la Ribera d'Ebre, escenari major de la batalla de l'Ebre.

Així ho va anunciar ahir el responsable de l'Àrea de Desapareguts i Fosses Comunes de la Guerra Civil i el Franquisme, Juli Cuéllar, en el marc d'una jornada temàtica celebrada a Tortosa. La documentació dels espais i la seva inclusió en el mapa català de fosses serà el primer pas per a futures intervencions d'exhumacions de restes, no detallades.

El mapa de català de fosses comunes incorpora 345 indrets d'inhumació a Catalunya, de les quals 142 de confirmades i fins a 243 de probables. Del total, escassament una desena (11) es situen al front de l'Ebre i cap d'elles a la Terra Alta, malgrat esdevenir un dels majors camps de batalla de la Guerra Civil.

Davant d'aquest notori deficit, primer, el director general de Relacions Institucionals, Miquel Puig, i en segon terme, el mateix

El responsable de la Generalitat de Desapareguts i Fosses Comunes, Juli Cuéllar, ahir a Tortosa. FOTO A. CARALT

L'APUNT

Exhumacions i restes en superfície

■ La recerca i catalogació no començarà de zero donat que en els últims anys s'han realitzat prop d'una desena d'exhumacions en fosses del front de l'Ebre, derivades en gran part d'obres d'infraestructures en curs o de la descoberta de restes en superfície.

És el cas d'intervencions en un punt del parc eòlic de Corbera d'Ebre, les zones de Mas d'en

Grau i Pou del Baró a Gandesa, Los Raimats a la Fatarella (on es va descobrir les restes d'un soldat batejat com a Charlie), Lo Molló de la Pobla de Massaluça, la Sénia del Terratrèmol de Benissanet i els Tossals d'Aldover (aquesta sí inclosa al mapa). A més, s'ha actuat 42 vegades en la retirada de restes en superfície a les Terres de l'Ebre des de l'any 2008.

«El 2016 tenim previst fer l'encàrrec d'un estudi exhaustiu de les fosses als espais de la batalla de l'Ebre», anuncia ahir el tècnic. No s'ha fet abans, va afegir, perquè es va prioritzar l'estudi exhaustiu del front del Segre.

Per la seva banda, el Consorci Memorial dels Espais de la Batalla de l'Ebre ha participat en 26 intervencions en els últims anys, algunes d'elles incloses a la llista anterior, altres sobre la descoberta de parts de cossos en superfície –algunes abandonades a les Camposines– i altres on les restes descobertes, un cop analitzades, no corresponien a éssers humans.

La recerca haurà «d'endregar» la informació existent, fer una recerca als arxius, i realitzar un estudi sistemàtic sobre el terreny,

amb la geolocalització i presa d'imatges dels indrets. Serà clau la informació prèvia, ja sigui d'ajuntaments, centres d'estudis, historiadors o associacions.

«En molts casos es tractarà de confirmar sospites, informacions orals disperses que cal confirmar i fer el seguiment documental adient», afegeix el coordinador tècnic del COMEBE, David Tormo, que celebra l'anunci. L'estudi es bolcarà al web <http://fosses.sirepressio.cat>

A priori, les fosses al front de l'Ebre corresponen en la seva gran majoria a soldats del bàndol republicà morts en combat o en els hospitals militars de primera línia de front.

Tormo concreta que a les dues comarques es poden localitzar un mínim de 10 fosses vinculades a l'existència d'hospitals militars al front. En segon terme, existeixen un nombre indeterminat, tot i que elevat, de petits enterraments de soldats fruits dels combats i de les cerques involuntàries de veïns i pagesos de la zona que van tornar a enterrar les restes.

A això cal sumar-hi les restes descobertes en superfície, «on alguns casos hem actuat però que en un nombre indeterminat no podem controlar», apunta Cuéllar.

A tot això caldrà documentar i localitzar les grans fosses dels soldats franquistes morts en hospitals durant l'ofensiva d'Aragó i la batalla de l'Ebre i que van ser traslladats a finals dels 50 del segle XX al Valle de los Caídos en una xifra de milers (Bot amb 1.194 cossos i Gandesa amb 923 eren les més grans). Per a elles, s'introduirà una nova categoria, les fosses desaparegudes.